

בש"פ 1252/14 - מדינת ישראל נגד פלוני

בבית המשפט העליון
בש"פ 1252/14

לפני: כבוד השופט י' עמית

המבקשת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: פלוני

בקשה להארכת מעצר מעבר לארבעים ימים - לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996, בצירוף סעיף 10 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971

תאריך הישיבה: י"ח באדר א' התשע"ד (18.2.2014)

בשם המבקשת: עו"ד דפנה שמול
בשם המשיב: עו"ד אורי קינן

החלטה

לפנינו הליך חריג של הארכת מעצר קטין מעבר לארבעים יום לפני הגשת כתב אישום.

1. וזו המסגרת הנורמטיבית הרלבנטית לענייננו:

סעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), קובע כלהלן:

שחרור באין אישום

59. חשוד הנתון במעצר ולא הוגש נגדו כתב אישום תוך 75 ימים לאחר מעצרו, ישוחרר מן המעצר, בערובה או ללא ערובה.

סעיף 62 (א) לחוק המעצרים קובע כלהלן:

הארכת מעצר או חידושו

62. (א) על אף הוראות סעיפים 59 עד 61, רשאי שופט של בית המשפט העליון לצוות על הארכת המעצר או על מעצר מחדש, לתקופה שלא תעלה על 90 ימים, ולחזור ולצוות כך מעת לעת, וכן להורות על שחרורו של הנאשם, בערובה או ללא ערובה.

סעיף 10יא לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער) קובע כלהלן:

שחרור קטין ממעצר באין אישום

שחרור ק

10יא. בסעיף 59 לחוק המעצרים, לעניין קטין, במקום "75 ימים" יקראו "40 ימים".

2. הנה כי כן, מכוח שלוש הוראות אלה, הארכת מעצר של חשוד קטין, שלא הוגש נגדו כתב אישום תוך 40 יום לאחר מעצרו, מצריכה פניה לבית המשפט העליון במסגרת סעיף 62 לחוק המעצרים. ברי כי בסעיף 62 לחוק עמד נגד עיני המחוקק נאשם ולא חשוד, באשר קשה להלום כי המחוקק ביקש לאפשר הארכת מעצר חשוד בגיר או קטין ב-90 יום נוספים, מעבר לתקופת מעצר של 75 יום (או 40 יום לקטין) טרם הגשת כתב אישום. ואכן, השימוש הרגיל והנפוץ של סעיף 62 לחוק המעצרים, הוא לגבי נאשמים-עצורים שמשפטם לא הסתיים תוך תשעה חודשים לאחר הגשת כתב האישום כמצוות סעיף 61(א) לחוק המעצרים.

טוב יעשה אפוא המחוקק אם ייחד הוראה נפרדת לצורך הסיטואציה הנדונה בסעיף 59 לחוק המעצרים.

3. וכעת, לאחר שעמדנו על המסגרת הנורמטיבית, אפנה למקרה שבפנינו, אשר כפי שנראה להלן, מעורר סוגיה נוספת, שלמיטב ידיעתי טרם נדונה בפסיקה.

המשיב, יליד 31.1.1996, נעצר ביום 11.1.2014 בחשד לביצוע רצח של קטין כבן 17 בתאריך 28.12.2013. המשיב נעצר עודנו קטין, אך נכון ליום הגשת הבקשה דכאן כבר הפך לבגיר, מה שמעורר את השאלה המקדמית הבאה: האם יש לדון בעניינו של המשיב כבגיר לפי סעיף 59 לחוק המעצרים, שאז יש לפנות לבית המשפט העליון רק בחלוף 75 יום, או על פי סעיף 10יא לחוק הנוער, שאז יש לפנות לבית המשפט העליון בחלוף 40 יום?

4. סעיף 1 לחוק הנוער מגדיר "קטין" - מי שטרם מלאו לו 18 שנים ולעניין חשוד ונאשם, לרבות בגיר שביום הגשת כתב האישום נגדו לא מלאו לו 18 שנה. על פי הגדרה זו, הרי שאין לראות את המשיב כקטין, באשר אם וככל שיוגש כנגדו כתב אישום כבר ימלאו לו 18 שנה.

מנגד, סעיף 5א לחוק הנוער קובע כלהלן:

שפיטת בגיר בעבירה שביצע בהיותו קטין

5א. (א) הדיון בבית משפט שלום ובבית משפט מחוזי, לרבות הדיון בערעור, בעניינו של נאשם שביום הגשת כתב האישום נגדו מלאו לו 18 שנים וטרם מלאו לו 19 שנים וביום ביצוע העבירה היה קטין, יהיה בפני בית משפט לנוער, ואולם פסקאות (1), (4) ו-(5) שבסעיף 26 לא יחולו.

(ב) הדיון בעניינו של נאשם שביום הגשת כתב האישום נגדו מלאו לו 19 שנים וביום ביצוע העבירה היה קטין, יהיה בפני בית משפט שאינו לנוער, ואולם הוראות סעיפים 9, 21, 22, 24, 26 למעט פסקאות (1), (4) ו-(5) שבו, ו-27, יחולו, בשינויים המחויבים.

יכול הטוען לטעון על דרך של קל וחומר - נאשם שביצע עבירה תוך כדי היותו קטין אך הפך לבגיר בעת הגשת כתב האישום, נשפט בבית משפט לנוער. קל וחומר לגבי חשוד שכזה שביצע עבירה תוך כדי היותו קטין, שיחולו עליו הוראות חוק הנוער לגבי מעצר של קטינים.

איני סבור כך. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן: חוק הכשרות המשפטית) קובע כי עד גיל 18 ייחשב אדם כקטין, ומגיל 18 ויום ייחשב כבגיר. בהתאם לכך מוגדר "קטין" בסעיף 1 לחוק הנוער (חישוב הגיל נעשה על פי הלוח הגרגוריאני - ראו החלטת השופט דנציגר בבש"פ 4418/09 פלוני נ' מדינת ישראל (28.5.2009)). סעיף 10 לחוק הנוער - המצוי בפרק ג' לחוק שכותרתו "חקירת חשודים, מעצר, שחרור והליכים שלפני המשפט" - קובע כי "הוראות חוק המעצרים יחולו, לעניין קטין, בשינויים המפורטים בפרק זה".

ודוק: מי שאינו קטין לא יחולו עליו הוראות חוק הנוער. לכן, במצב הדברים הרגיל, אדם שנעצר כחשוד בגיל 19 בגין עבירה שביצע בגיל 17, ייעצר וייחקר כבגיר לכל דבר ועניין, למרות שהעבירה בוצעה בהיותו קטין (כדוגמה למעשה רצח שבוצע בהיות הנאשם קטין, ולמעצרו שנים לאחר מכן, ראו הפרשה המפורסמת של רצח הנער אסף שטיירמן בע"פ 9937/01 חורב נ' מדינת ישראל (9.8.2004)). מכאן, שבגיר בן 18 ויום, אשר נעצר בגין עבירה שביצע שבוע קודם לכן בהיותו קטין, כבר אינו בגדר קטין, ולא תחול עליו, לדוגמה, הוראת סעיף 13 לחוק הנוער המורה על החזקת קטין בבית מעצר נפרד לקטינים.

סעיף 5א לחוק הנוער - המצוי בפרק ב' לחוק - הוא חריג לגיל "הגליוטינה" של 18 שנים הקבוע בחוק הכשרות המשפטית. בדרך זו, אין רשויות התביעה יכולות להשתהות בהגשת כתב אישום עד אשר הקטין יהפוך לבגיר, אך ורק כדי שעניינו לא יידון בבית משפט לנוער (וראו גם הוראת סעיף 14 לחוק הנוער הקובעת כי "אין להעמיד אדם לדין בשל עבירה שביצע בהיותו קטין אם עברה שנה מיום ביצועה אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה").

לכן, דומני כי אין ללמוד מסעיף 5א לענייננו, ויש לחזור להגדרת "קטין" בסעיף 1 לחוק הנוער, ולפיה יצא המשיב מהסטטוס של קטין.

5. אלא שהמקרה שבפנינו סבוך יותר, באשר רצף המעצר תחילתו במועד בו המשיב-החשוד היה קטין, והוא הפך לבגיר תוך כדי תקופת המעצר. המחוקק לא נתן דעתו על סיטואציה כגון זו, ומכאן השאלה - האם משעה שהפך הקטין לבגיר יש לחזור לכלל הקבוע בסעיף 10 לחוק הנוער ולפיו יחולו הוראות חוק המעצרים, או שיש להמשיך ולהחיל את ההוראות המיוחדות הקבועות בפרק ג' לחוק הנוער? הרלבנטיות של השאלה לענייננו היא, אם מסגרת הדיון היא שילוב של סעיף 10א לחוק הנוער עם סעיפים 59 ו-62 לחוק המעצרים, או שאין כלל תחולה לסעיף 10א.

6. כשלעצמי, אני נוטה לדעה כי יש להשוות מעמדו של בגיר שנעצר בגין עבירה שביצע בהיותו קטין, למעמדו של קטין שהפך לבגיר תוך כדי מעצר. גם במקרה בו הקטין הפך לבגיר תוך כדי רצף מעצרו, הרי שעם הגיע הקטין לבגרות יחולו עליו הלכות מעצר בגיר, ואין להחיל עליו את ההוראות השונות המפורטות בפרק ג' לחוק הנוער, שעניינן במעצר קטינים. כך, לדוגמה, משבגר הקטין, הרי שלא יחולו עליו התקופות של ששה חודשים ו-45 יום המנויות בסעיפים 10א-יב לחוק הנוער, תקופות אשר חלות על קטינים חלף התקופות של תשעה חודשים ו-90 יום אשר חלות על בגירים כאמור בסעיפים 61(א) ו-62 לחוק המעצרים (לנפקות ההבחנה בין בגיר לקטין בהקשר זה ראו החלטת השופטת חיות בבש"פ 2416/11 מדינת ישראל נ' פלוני (14.4.2011)). על כך שלא ניתן להאריך תקופת המעצר לנאשמים קטינים מעבר ל-45 יום, למרות תיקון מס' 8 לחוק המעצרים המאפשר הארכת מעצר עד 150 יום לבגירים ראו החלטת השופט הנדל בבש"פ 4873/11 מדינת ישראל נ' פלוני (11.7.2011)).

לכן, בשורה התחתונה, אני סבור כי לא נדרשה המבקשת להגשת הבקשה במסגרת סעיף 10א לחוק הנוער, כפי שעשתה מטעמי זהירות, והבקשה צריכה הייתה להיות מוגשת רק במסגרת סעיפים 59 ו-62 לחוק המעצרים. בהתאם לכך על המבקשת לנהוג בעתיד.

משאמרנו דברים שאמרנו, אפנה לעיצומה של החלטה.

7. ענייננו בפרשת רצח קשה ומזעזעת של קטין. סעיף 13 לחוק המעצרים, שהוא הסעיף הדין במעצר ימים, קובע רף של "חשד סביר" לביצוע העבירה. עייתי בדו"ח הסודי שהוגש על ידי החוקרים (ע/1), ואין בליבי ספק כי רף זה מתקיים בענייננו.

נוכח הנסיבות הקשות של הרצח, ובהתחשב בכך שהמשיב שבפנינו כבר צבר לחובתו עבר פלילי למרות גילו הצעיר, הרי שעילת המסוכנות מתקיימת בענייננו. לכך יש להוסיף גם את העילה של חשש ממשי לשיבוש הליכי משפט. מה עוד, שחשודים אחרים במעורבות בפרשה שוחררו לחלופה של מעצר בית.

בנוסף, וכפי שעולה מהדו"ח הסודי, החקירה עדיין בעיצומה, כך שיש צורך בהמשך מעצרו של המשיב על מנת לנקוט הליכי חקירה שלא ניתן לקיימם אלא כשהמשיב נתון במעצר (סעיף 13(א)(3) לחוק המעצרים). בהקשר זה לא למותר לציין, כי המשיב שומר על זכות השתיקה לאורך כל חקירותיו.

8. אכן, לא ניתן להתעלם מכך כי מעצרו של המשיב הוארך כבר 8 פעמים (!!!), כך שהבקשה שבפנינו חריגה לא רק נוכח משך תקופת המעצר לפני הגשת כתב אישום, אלא גם במספר הארכות המעצר. עם זאת, גם המקרה שבפנינו חריג וכך גם הקשיים בהם נתקלת המשטרה בעבודתה.

לאחר שענייני בדוח הסודי ולאחר שהפניתי שאלות בכתב אל החוקרים וסימנתי את תשובותיהם (סעיף 15(ה) לחוק המעצרים), שוכנעתי כי החקירה אינה קופאת על שמריה וכי עדיין קיימות פעולות חקירה נוספות, שיש לאפשר למשטרה מרווח נשימה כדי לבצען.

לאור זאת, ולמרות שסנגורו המלומד של המשיב הציע חלופת מעצר בפקוח האב בכל מקום ברחבי הארץ, אני סבור כי יש מקום להארכת מעצרו של המשיב לצורך השלמת פעולות החקירה.

9. המדינה עתרה להארכת המעצר בעשרה ימים נוספים. אזכיר כי אין מדובר בבקשה רגילה להארכת מעצר ימים, אשר נדונה ברגיל בבית משפט השלום, אלא בבקשה על פי סעיף 62 לחוק המעצרים. החלטת בית המשפט העליון קוצבת אפוא את מסגרת הזמן המכסימלית להארכת המעצר, אלא אם תוגש בקשה לבית המשפט העליון להארכה נוספת לפי סעיף 62 לחוק המעצרים.

לאור זאת, ונוכח התקיימותן של כל עילות המעצר המנויות בסעיף 13 לחוק המעצרים כמפורט לעיל, אני מאריך מעצרו של המשיב בעשרה ימים החל מיום 18.2.2014 שעה 12:00. עם זאת, ובחלוף חמישה ימים, יש להביא את המשיב בפני השופט התורן בבית משפט השלום, על מנת שיחזור ויבחן אם יש מקום להמשך מעצרו של המשיב עד לתום עשרת הימים.

ניתנה היום, י"ח באדר א' התשע"ד (18.2.2014).

ש ו פ ט